

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет

СЕРТИФІКАТ

УЧАСНИКУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС:
ОЦІНКА ДОСЯГНЕНЬ ТА ПОЛОЖЕНЬ»**

(Держ. реєстр. УкрІНТЕІ №307 від 06.05.2021 р.)

Томашук Інні Вікторівні

ПРЕЗИДЕНТ КОНСОРЦІУМУ

Г.М. КАЛЕТНІК

3-4 ЧЕРВНЯ 2021 РОКУ
М. ВІННИЦЯ

РЕКТОР ВНАУ

В.А. МАЗУР

Міністерство освіти і науки України
 ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
 Вінницький національний аграрний університет
 Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
 Національний університет біоресурсів і природокористування України
 Полтавська державна аграрна академія
 Національний авіаційний університет
 Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»
 Відокремлений структурний підрозділ «Немирівський фаховий коледж
 будівництва, економіки та дизайну
 Вінницького національного аграрного університету»

**ПРОГРАМА
 ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
 КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Угода про асоціацію між Україною та ЄС:
 оцінка досягнень та положень»**

ПОРЯДОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

3 червня 2021 р.

09:00-10:00	Реєстрація учасників (2 корпус, 2 поверх)
10:00-13:00	Пленарне засідання (ауд. 2220)
13:00-13:30	Перерва
13:30-15:30	Секційні засідання
	Секція 1. Секторальна співпраця та інтеграція України до внутрішнього ринку ЄС (ауд. 2220)
	Секція 2. Цифровізація як фактор зростання світової економіки в умовах інтеграційних процесів (ауд. 1108)
	Секція 3. Реформування і торговельно-економічне співробітництво у сфері зовнішньоекономічної політики (ауд. 1105)
15:30-16:00	Підведення підсумків конференції (ауд. 2220)

РЕГЛАМЕНТ

Доповідь на пленарному засіданні – до 10 хв.
 Доповідь на секційному засіданні – до 5 хв.
 Дискусія – до 3 хв.

4 червня 2021 р.

Ознайомлення з науково-технічними розробками та науковими фаховими виданнями, стартапами Вінницького національного аграрного університету, матеріально-технічною базою університету та ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум».

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Відкриття конференції. Вітальне слово:	
10:00-10:10	<p>КАЛЕТНИК Григорій Миколайович, доктор економічних наук, професор, академік НААН України, президент Вінницького національного аграрного університету, президент ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»</p> <p>МАЗУР Віктор Анатолійович, кандидат сільськогосподарських наук, професор, ректор Вінницького національного аграрного університету</p> <p>ГОНЧАРУК Інна Вікторівна, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності Вінницького національного аграрного університету</p> <p>БРОЯКА Антоніна Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та підприємництва Вінницького національного аграрного університету</p>
Доповіді на пленарному засіданні:	
10:10-10:20	<p>Удосконалення системи управління якістю та безпечністю агрохарчової продукції в умовах євроінтеграційних процесів</p> <p>БРОЯКА Антоніна Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та підприємництва Вінницького національного аграрного університету.</p>
10:20-10:30	<p>Обриси державної аграрної політики України в умовах європейської інтеграції</p> <p>КРОПИВКО Михайло Федорович, доктор економічних наук, професор, академік НААН України, головний науковий співробітник відділу організації менеджменту, публічного управління та адміністрування Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».</p>

10:30-10:40	<p>GREEN DEAL як фактор євроінтеграційного вектору розвитку аграрної економіки України</p> <p>КОВАЛЬОВА Олена Вікторівна, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України.</p>
10:40-10:50	<p>Формування політики сталого розвитку агросектору на основі фактичних даних у контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС</p> <p>ХОДАКІВСЬКА Ольга Василівна, доктор економічних наук, заступник директора з науково-проектної роботи Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».</p>
10:50-11:00	<p>Особливості інформаційних систем і технологій публічного управління та адміністрування в контексті євроінтеграційних процесів</p> <p>ГАЛИЧ Олександр Анатолійович, кандидат економічних наук, професор, перший проректор Полтавської державної аграрної академії.</p>
11:00-11:10	<p>Концепція інтегрованого розвитку міст: європейський досвід та його можливості застосування в Україні</p> <p>ГОЛОВНЯ Олена Михайлівна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму Вінницького національного аграрного університету.</p>
11:10-11:20	<p>Торгівля сільськогосподарською продукцією між Україною та ЄС: сучасні тренди та виклики</p> <p>ДАНКЕВИЧ Віталій Євгенович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин та</p>

	європейської інтеграції, в.о. декана факультету права, публічного управління та національної безпеки Поліського національного університету.
11:20-11:30	Економічна безпека: сутність, оцінювання та забезпечення ГРИВКІВСЬКА Оксана Василівна , доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, екології та практичного підприємництва Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет».
11:30-11:40	Процес інтеграції України до ЄС: ризики та суперечності внутрішньоєвропейського розвитку САЛЬКОВА Ірина Юріївна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки Національного авіаційного університету.
11:40-11:50	Проблеми та перспективи розвитку вітчизняних підприємств у галузі міжнародних вантажних автоперевезень ДМИТРІВ Дмитро Володимирович , кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.
11:50-12:00	Забезпечення кадрового потенціалу для індустрії гостинності в країнах Євросоюзу ДЖЕДЖУЛА Олена Михайлівна , доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій Вінницького національного аграрного університету.
12:00-12:10	Оцінка заходів використання капітальних інвестицій у природоохоронну діяльність в умовах євроінтеграції САХНО Андрій Анатолійович , доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.

12:10-12:20	Особливості застосування математичних методів в умовах інтеграційних процесів ДУГАНЕЦЬ Віктор Іванович , доктор педагогічних наук, професор кафедри тракторів, автомобілей та енергетичних засобів Подільського державного аграрно-технічного університету.
12:20-12:30	Інноваційні технології в індустрії гостинності: актуальні тенденції та проблеми розвитку в умовах євроінтеграційних процесів ПОЛЬОВА Олена Леонідівна , доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри аудиту та державного контролю ВНАУ.
12:30-12:40	Цифровізація сільського господарства: досвід країн Європейського Союзу та України КОЛЯДЕНКО Світлана Василівна , доктор економічних наук, професор, професор кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
12:40-12:50	Товарообіг між Україною та ЄС у контексті торговельно-економічного співробітництва КОНДРАТОВА Марина Володимирівна , кандидат педагогічних наук, директор відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
12:50-13:00	Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток сільських територій України ТОМАШУК Інна Вікторівна , доктор філософії, асистент кафедри економіки та підприємницької діяльності, заступник декана факультету економіки та підприємництва з наукової роботи Вінницького національного аграрного університету.

СЕКЦІЯ 1

СЕКТОРАЛЬНА СПІВПРАЦЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

(ауд. 2220)

Голова секції: ХАСЦЬКА Ольга Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та підприємницької діяльності, заступник декана факультету економіки та підприємництва з навчальної роботи Вінницького національного аграрного університету.

Відповідальний секретар: ДЮК Анна Андріївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності Вінницького національного аграрного університету.

13:30-13:35	Аналіз проблем та перспектив зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС ХАСЦЬКА Ольга Петрівна , кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки та підприємницької діяльності, заступник декана факультету економіки та підприємництва з навчальної роботи ВНАУ.
13:35-13:40	Механізм фінансового забезпечення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні та Європі ПОХИЛЕНКО Наталія Михайлівна , кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу організації менеджменту, публічного управління та адміністрування Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».
13:40-13:45	Мотивація соціальної відповідальності сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграційних перетворень ДЮК Анна Андріївна , доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.

13:45-13:50	Сучасні тенденції та перспективи розвитку закладів харчування України в умовах інтеграції до внутрішнього ринку ЄС ВЛАСЕНКО Іван Володимирович , доктор економічних наук, професор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.
13:50-13:55	Зелені трансформації аграрного сектору економіки України КОВАЛЬЧУК Світлана Ярославівна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.
13:55-14:00	Формування конкурентних переваг ресторанного бізнесу в умовах євроінтеграції СТАВСЬКА Юлія Вацлавівна , кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ.
14:00-14:05	Тенденції розвитку закладів ресторанного господарства в умовах євроінтеграції ЛОПАТЮК Руслана Іванівна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ.
14:05-14:10	Формування моделі управління персоналом підприємств туристичної галузі в умовах євроінтеграційних процесів ІВАЩЕНКО Анна Володимирівна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ.

14:10-14:15	Напрями удосконалення диверсифікації економічних відносин між Україною та ЄС ПАЛАМАРЕНКО Яна Вікторівна , кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.
14:15-14:20	STARTUP ресторану: від ідеї до створення з урахуванням європейського досвіду ГОЛЕНДУХІН Володимир Олегович , керуючий рестораном «ДЕБІ».
14:20-14:25	Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток сільських територій: зарубіжний та вітчизняний досвід ТАБЕНСЬКА Оксана Ігорівна , кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ.
14:25-14:30	Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток фермерства в Україні ТОМАШУК Іван Олегович , директор ТОВ «Бізнес Агро Імперія».
14:30-14:35	Перспективи розвитку органічного виробництва в умовах посилення євроінтеграційних процесів КОЛОМІЄЦЬ Тетяна Вікторівна , кандидат економічних наук, асистент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.
14:35-14:40	Сучасний стан та перспективи розвитку галузі садівництва України в умовах євроінтеграційних процесів ФЕНЯК Лариса Анатоліївна , асистент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.

14:40-14:45	Оцінка ефективності заходів щодо вдосконалення управління підприємствами туристичної галузі в умовах євроінтеграції ЗАХАРОВА Тетяна Вікторівна , асистент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ.
14:45-14:50	Проблеми сертифікації сільськогосподарської продукції при виході на європейський ринок: досвід ТОВ «ОРГАНІК-Д» КРИЧКОВСЬКИЙ Вадим Юрійович , аспірант ВНАУ, директор ТОВ «ОРГАНІК-Д».
14:55-15:00	Євроінтеграційні процеси в харчовій промисловості України ЛІТИНСЬКА Альона Миколаївна , аспірантка Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.
15:00-15:05	Оцінка сучасного стану розвитку підприємств м'ясопродуктового підкомплексу України в умовах євроінтеграції БОЛТОВСЬКА Людмила Леонідівна , аспірантка, асистент кафедри економіки та підприємницької діяльності ВНАУ.

СЕКЦІЯ 2

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

(ауд. 1108)

Голова секції: СІРОМЕНКО Ірина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики Вінницького національного аграрного університету.

Відповідальний секретар: ШЕВЧУК Олександр Федорович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій Вінницького національного аграрного університету.

13:30-13:35	Розумні інновації сільського господарства в умовах зростання світової економіки ЮРЧУК Наталя Петрівна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
13:35-13:40	Віртуальні моделі в мікро- та макроекономічному прогнозуванні ШЕВЧУК Олександр Федорович , кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
13:40-13:45	Аналіз проблем кадрового забезпечення в умовах цифровізації економіки ЛЕВЧУК Олена Володимирівна , кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
13:45-13:50	Електронна комерція в умовах євроінтеграції СІРОМЕНКО Ірина Миколаївна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.

13:50-13:55	Вплив цифрових технологій на економічний розвиток України ЄСПОВА Ольга Олександрівна , науковий співробітник науково-організаційного відділу Національна академія Національної гвардії України.
13:55-14:00	Перспективи розвитку ринку хмарних технологій в Україні: переваги та ризики ЗЕЛІНСЬКА Оксана Владиславівна , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:00-14:05	Економетричний аналіз динаміки обсягів реалізації сільськогосподарської продукції у логістичних ланцюгах в АПК ПОТАПОВА Надія Анатоліївна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:05-14:10	Використання штучного інтелекту у задачах фінансового аналізу підприємств РУЗАКОВА Ольга Володимирівна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:10-14:15	Перспективи впровадження діджитал технологій у АПК в умовах світової економіки КОЛЯДЕНКО Дмитро Леонідович , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.

14:15-14:20	Перспективи паралельних та розподілених обчислень на базі технології NVIDIA CUDA в Україні та світі ДЕНИСЮК Валерій Олександрович , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:20-14:25	Імітаційне моделювання для оцінювання економічних ризиків інвестиційних проєктів у сфері послуг ДЗІСЬ Віктор Григорович , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
14:25-14:30	Математичне моделювання прикладних економічних задач в умовах євроінтеграційних процесів ДУБЧАК Віктор Миколайович , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
14:30-14:35	Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнесу в країнах Євросоюзу ВОЛОНТИР Людмила Олексіївна , кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:35-14:40	Електронна комерція як фактор забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств України КИШ Людмила Миколаївна , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.

14:40-14:45	Цифрові технології як основа розвитку туристичної галузі в Україні та світі НОВИЦЬКА Людмила Іванівна , кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
14:45-14:50	Застосування цифрових технологій при дослідженні економічних процесів в умовах невизначеності ДЯЧИНСЬКА Олена Миколаївна , асистент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій ВНАУ.
14:50-14:55	Цифровізація у сфері надання адміністративних послуг БАХАРЄВА Ярослава Василівна , асистент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
14:55-15:00	Перспективи використання хмарних технологій в системах електронного документообігу КІПОРЕНКО Світлана Сергіївна , асистент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
15:00-15:05	BLOCKCHAIN-технології як інновація в аграрному секторі економіки ЧІКОВ Ілля Анатолійович , аспірант, асистент кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики ВНАУ.
15:05-15:10	Удосконалення системи доставки товарів в умовах інтеграційних процесів ДЕНКЕВИЧ Марія-Мар'яна Михайлівна , магістрантка Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

СЕКЦІЯ 3

РЕФОРМУВАННЯ І ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (ауд. 1105)

Голова секції: ЯХНО Людмила Сергіївна, методист відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну Вінницького національного аграрного університету».

Відповідальний секретар: ЛОПАТЮК Руслана Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму.

13:30-13:35	Зовнішньоекономічна діяльність України в умовах пандемії COVID-19 ДУДАР Наталія Олександрівна , викладач, заступник директора з навчальної роботи відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
13:35-13:40	Реформування зовнішнього державного фінансового контролю в Україні ШЕВЧУК Олена Дмитрівна , кандидат економічних наук, доцент, викладач відокремленого структурного підрозділу «Технологічно-промисловий фаховий коледж ВНАУ».
13:40-13:45	Організація зовнішньої торгівлі в Україні та її перспективи ГРОМОВИЧ Лариса Михайлівна , викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».

13:45-13:50	Підвищення конкурентоспроможності продукції національних виробників як необхідна умова інтенсифікації торгівлі між Україною та ЄС АБРАМОВИЧ Марина Вікторівна , викладач відокремленого структурного підрозділу «Технологічно-промисловий фаховий коледж ВНАУ».
13:50-13:55	Адаптація будівельних норм України до міжнародних стандартів ЛАВРЕНТЬЄВ Сергій Володимирович , викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
13:55-14:00	Формування ефективної цінової політики підприємств торгівлі у сфері зовнішньоекономічної політики МАКОГОНЧУК Тетяна Володимирівна , викладач відокремленого структурного підрозділу «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж ВНАУ».
14:00-14:05	Аналіз показників торговельно-економічного співробітництва Україна - ЄС КРАМСЬКА Юлія Володимирівна , викладач відокремленого структурного підрозділу «Ладижинський фаховий коледж ВНАУ».
14:05-14:10	Реформування ринку молочної продукції в Україні та світі ГАЛАЙДА Леся Володимирівна , викладач відокремленого структурного підрозділу «Могилів-Подільський технолого-економічний фаховий коледж ВНАУ».
14:10-14:15	Економічні аспекти сучасної юриспруденції України у контексті гармонізації із законодавством ЄС ПОЛЩУК Жанна Василівна , викладач Вінницького економіко-правового коледжу.

14:15-14:20	Аналіз оцінки ефективності контролінгу: особливості зовнішньоекономічної політики у сфері торгівлі КОНОВАЛОВА Наталія Петрівна, викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
14:20-14:25	Ціннісно-орієнтоване управління як основа забезпечення конкурентоспроможності підприємств торгівлі ЯХНО Людмила Сергіївна, методист відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
14:25-14:30	Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку України та ЄС ГИРЕНКО Юлія Василівна, викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
14:30-14:35	Співпраця між Україною та ЄС: програми, проєкти й інформаційні ресурси НЕЧЕПУРЕНКО Валентина Вікторівна, викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
14:35-14:40	Міжнародне співробітництво України з країнами ЄС у галузі охорони праці ЛАВРЕНТЬЄВА Лариса Анатоліївна, викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».
14:40-14:45	Система економічної безпеки національної економіки та комплексний механізм її забезпечення СІЧКАР Ольга Михайлівна, викладач відокремленого структурного підрозділу «Немирівський фаховий коледж будівництва, економіки та дизайну ВНАУ».

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

ТОМАШУК Інна Вікторівна,
доктор філософії з економіки,
старший викладач кафедри економіки
та підприємницької діяльності,
Вінницький національний аграрний університет

Розвиток європейської інтеграції сприяє змінам у сільському господарстві та розвитку порівняно нового напрямку досліджень української аграрної науки. Європейські орієнтири української економіки надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для розвитку сільськогосподарського виробництва, створюють додаткові переваги на агропродовольчому ринку. Серйозним кроком із позиції поглиблення торговельних відносин між Україною та ЄС має стати Угода про поглиблену і всеохопну зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка сприятиме наближенню вітчизняного аграрного сектора економіки до європейських стандартів, адаптації його до Спільної аграрної політики ЄС та розширенню присутності на українському агропродовольчому ринку продукції нових країн-членів ЄС [10].

Європейська політика сільського розвитку еволюціонувала як частина розвитку Спільної аграрної політики – з політики, яка стосувалася структурних проблем сільськогосподарського сектору, до політики, зорієнтованої на багатофункціональність ведення сільського господарства [1, с. 7; 6, с. 20]. Основними цілями Спільної аграрної політики є: підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва за рахунок стимулювання технічного прогресу, забезпечення раціонального розвитку аграрного виробництва та оптимального використання факторів виробництва, а саме праці; забезпечення справедливих стандартів життя сільського населення шляхом збільшення доходів осіб, які зайняті у сільському господарстві; стабілізація ринків; забезпечення продовольчої безпеки; забезпечення формування прийнятної для споживачів цінової політики [1, с. 8].

Досягнення поставлених цілей забезпечується визначенням базових принципів функціонування Спільної аграрної політики: вільний рух товарів всередині ЄС та спільні ціни для одних і тих самих товарів; спільність переваг, що передбачало надання пріоритетності товарам, виробленим на внутрішньому ринку, над імпортованою продукцією; спільна фінансова відповідальність за ринкову та цінову політику ЄС (рис. 1) [21, с. 46].

Нині існує 118 різних Програм розвитку сільських територій (RDP) у державах-членах Європейського Союзу, а також 20 окремих національних програм. 8 держав-членів ЄС бажають мати дві або більше (регіональних) Програм розвитку сільських територій [17]. Такі показники відображають важливість розвитку сільських територій для країн-членів ЄС. Разом із тим, сучасна Спільна аграрна політика ЄС (2014-2020 рр.) порівняно з попереднім

періодом (2008-2013 рр.) має відмінні риси та характеристики.

Рис. 1. Основні характеристики Спільної аграрної політики ЄС

Джерело: [4, с. 96; 12, с. 55]

Науковці ННЦ «Інститут аграрної економіки» України розробили Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій України на період до 2030 року. Ці напрями охоплюють практично всі сфери аграрного сектору економіки України:

- удосконалення управління сталим розвитком сільських територій;
- формування оптимальної сільської поселенської мережі та покращення відтворюваності людності;
- соціальний захист сільського населення;
- поліпшення житлових умов;
- розвиток транспортної інфраструктури;
- доступність загальної освіти на селі;
- забезпечення сільських жителів якісною медичною допомогою;
- забезпечення зайнятості та підвищення рівня життя сільського населення;
- диверсифікація сільської економіки;
- розвиток підприємництва та малих форм господарювання на селі;

- розвиток сільського туризму та рекреаційної сфери на селі;
- розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації;
- раціональне використання природно-ресурсного потенціалу сільських територій;
- техногенна та екологічна безпека сільських територій;
- фінансове забезпечення сталого розвитку сільських територій;
- матеріально-технічне забезпечення сталого розвитку сільських територій;
- інвестиційне забезпечення сталого розвитку сільських територій;
- інноваційне забезпечення сталого розвитку сільських територій;
- розвиток сільськогосподарської інформаційно-консультативної діяльності [14].

Основою Стратегічних напрямів наведених вище є системний та фундаментальний підхід. Важливим чинником успішної реалізації Стратегічних напрямів є формування моніторингу сталого розвитку сільських територій та запровадження у практику управління ефективних механізмів прогнозування, контролю на різних рівнях управління розвитком [14]. На рис. 2 представлено основні характеристики сільського розвитку в контексті Стратегії «Європа 2020».

Важливу роль у розвитку країни та реалізації її потенціалу відіграють зовнішньоекономічний вектор, особливості зовнішньої політики, міжнародні торгові партнери та активність взаємодії із ними. Сучасний глобальний економічний простір сприяє інтеграції між країнами як в економічному, так і в політичному сенсі, зміцненню торгових зв'язків, співпраці та кооперації між ними. Ті країни, які залишаються поза цими процесами, не можуть залишатися конкурентоспроможними в довгостроковій перспективі, особливо у випадку невикористаного внутрішнього економічного потенціалу або неефективного його використання. Економічна інтеграція з таким об'єднанням країн, як Європейський Союз, несе в собі значно більший позитивний потенціал, аніж негативний.

Рис. 2. Сільський розвиток в контексті Стратегії «Європа 2020»

Джерело: [1, с. 26]

Економіка країн ЄС, у своїй переважній більшості, функціонує на конкурентних засадах, прагненні підприємств до максимізації конкурентоспроможності, лідерства на основі якості.

Такий підхід став можливий завдяки багатьом рокам розвитку ринкової економіки, насичення ринку, еволюційного відбору кращих компаній та реалізації завдяки ним економічного потенціалу своїх країн. Вигоди від євроінтеграції полягають, передусім, у нівелюванні сучасних адміністративних бар'єрів між країнами, які стоять на перешкоді активізації економічної співпраці, перетоку товарів, послуг, капіталу, робочої сили тощо [4, с. 95]. Це не означає, що ці бар'єри блокують окремі потоки повністю, але вони суттєво їх ускладнюють та знижують їхні обсяги, які потенційно можуть бути значно вищими.

Україна володіє значним потенціалом розвитку і це стосується сільських територій. Водночас, наявність неабияких проблем у багатьох сферах господарювання не дає можливості його повноцінного використання. Сучасний розвиток сільських територій України відбувається в умовах загострення значної кількості проблем у різних сферах життєдіяльності. Як наслідок, із кожним роком дедалі більше зростає значимість заходів, спрямованих на покращення соціально-економічного стану вітчизняного села. Особлива роль у цьому контексті відводиться політиці європейської інтеграції України та її наближення до стандартів ЄС за індикаторами розвитку сільських територій [20].

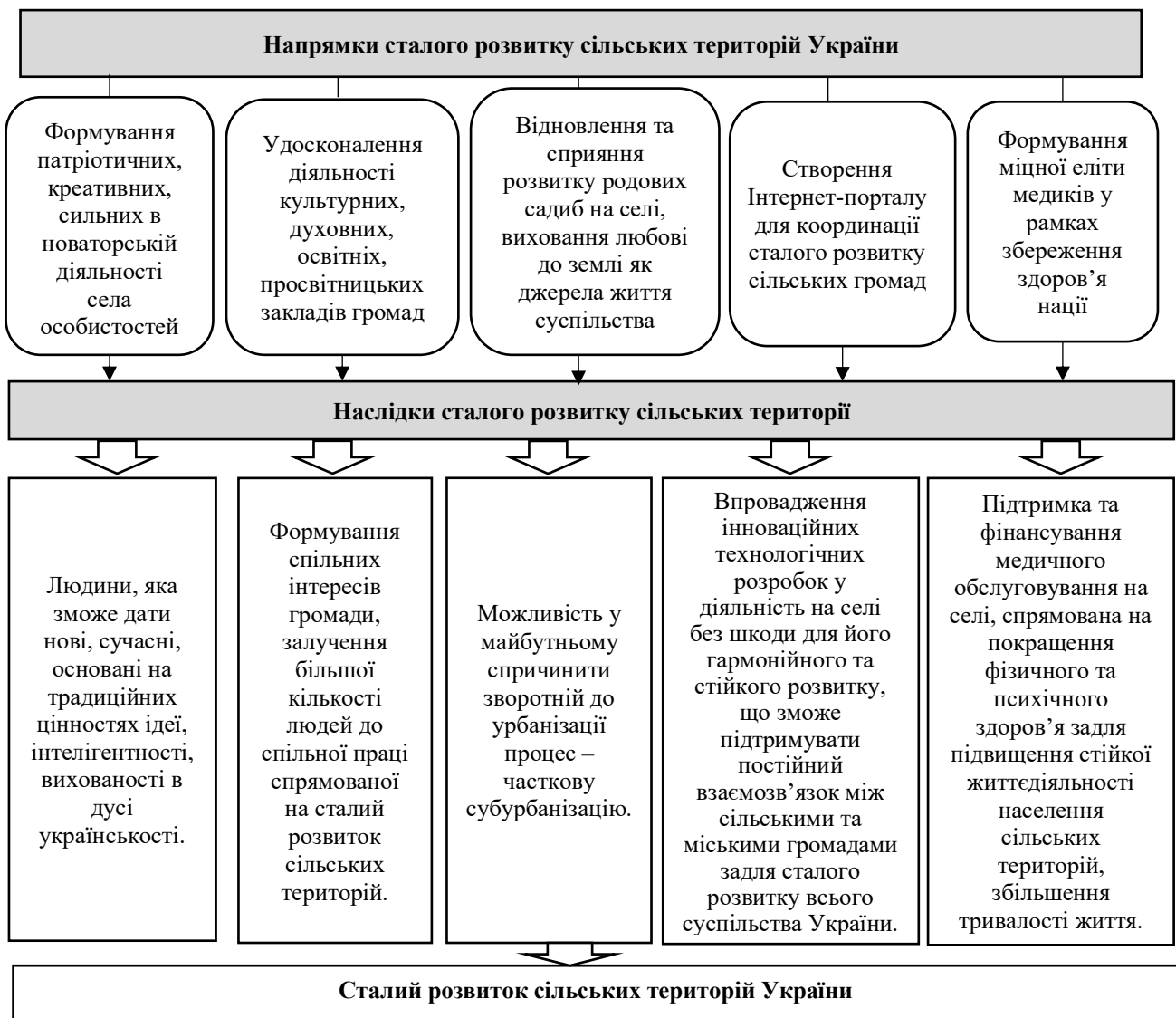
З погляду євроінтеграційних перспектив розвитку українського села доцільно також розглядати функціонування інституційної пастки «віртуалізації євроінтеграційних зусиль», яка бере свій початок у самокоординуючому механізмі взаємодії владних інститутів, політичних партій, бізнесу та суспільства, при якому реальні інтереси одних можуть взаємоузгоджуватись із життєвими потребами інших лише у площині віртуальної євроінтеграційної активності. Тобто реальна європейська інтеграція гальмується шляхом «інституційної імітації» з боку окремих лобістських груп, у тому числі представлених в органах державної влади, які прагнуть зберегти свій вплив через сформовані квазі-ефективні політичні інститути, блокуючи впровадження в Україні інституційних норм ЄС [3, с. 117], оскільки це загрожує їхньому існуванню та діяльності у звичному сьогодні форматі. Така ситуація перешкоджає реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави, унеможливорює ефективний і багатофункціональний розвиток її сільських територій на основі зниження рівня адміністративних бар'єрів і проявів корупції, підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення сільської економіки, розвитку інститутів громадянського суспільства.

Перспективи розвитку українського села та забезпечення рівноваги його економіки істотно залежать від державного регулювання. Значним ментально-психологічним бар'єром, який перешкоджає утвердженню модернізаційної парадигми розвитку сільських територій України в умовах європейської інтеграції, виступає зневіра селян у можливості змін у власній державі. Важливими напрямками Політики розвитку сільських територій в Україні, окрім європейських принципів, повинні стати й інші дієві заходи (рис. 3).

Поділяємо думку Калетніка Г.М. [11, с. 518], який визначає необхідність державної підтримки формування, нагромадження та використання людського

капіталу села.

Управлінським документом у цій ситуації повинна стати концепція людського розвитку – однієї із основних складових політики сільського розвитку.

*Рис. 3. Цілі розвитку сільських територій України на засадах сталості
Джерело: [1, с. 42-45]*

За змістом дана концепція повинна вміщувати конкретні завдання, які стосуються збереження наявного людського капіталу, удосконалення його структури, нормативно-правове забезпечення розвитку людського капіталу та інституційне забезпечення розвитку сільської економіки [12, с. 56; 13, с. 74]. Не менш значимою, з погляду забезпечення сталого розвитку сільських територій, є реалізація навчальних програм щодо пошуку альтернативних видів економічної діяльності на селі. Для цього необхідно більш активно залучати заклади вищої освіти, консалтингові компанії та дорадницькі служби до підготовки фахівців сфери послуг, туризму, транскордонної співпраці, менеджменту і маркетингу, орієнтованих на роботу в сільській місцевості, створенню тут інноваційних виробництв, підприємств із іноземним капіталом тощо [18].

Кожен мешканець села чи міста має право на сучасну медицину й освіту, доступні та якісні адміністративні, комунальні, соціальні послуги, гарні дороги, чисті й освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг деякою мірою лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради та їхні виконкоми [5, с. 11]. Отже, саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі проблеми населення і нести за це відповідальність.

У зв'язку з цим, в Україні відбувається процес децентралізації – передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування [8]. У табл. 1 наведено інформацію щодо утворення ОТГ в Україні.

12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад областей. У результаті у країні створено 1469 територіальних громад (у т.ч. 31 територіальна громада на непідконтрольній території у межах Донецької та Луганської областей).

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спрямована на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності [2, с. 155; 6. с. 12]. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері. Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році.

У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі. Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було, в першу чергу, внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувавати пакет нового законодавства [8].

Таблиця 1

Утворення ОТГ в Україні станом на початок 2021р.

Назва області	Площа області, км ²	Кількість населення, осіб	Кількість громад, од.	Кількість районів, од.
Вінницька	26513	1545416	63	6
Волинська	20144	1031421	54	4
Дніпропетровська	31914	3176978	86	7
Донецька	26517	1843578	46	5
Житомирська	29832	1208212	66	4
Закарпатська	12777	1253791	64	6
Запорізька	27180	1682534	67	5
Івано-Франківська	13900	1368097	62	6
Київська	28131	1781044	69	7
Кіровоградська	24588	933209	49	4
Луганська	26684	661028	26	4
Львівська	21833	2512084	73	7
Миколаївська	24598	1119862	52	4
Одеська	33310	2377191	91	7

Полтавська	28748	1386978	60	4
Рівненська	20047	1152961	64	4
Сумська	23834	1068247	51	
Тернопільська	13823	1036590	55	3
Харківська	31415	2654375	56	7
Херсонська	28461	1027913	49	5
Хмельницька	20645	1254702	60	3
Черкаська	20900	1192137	66	4
Чернівецька	8097	901632	52	3
Чернігівська	31865	991294	57	5
Загалом	575756	35161274	1438	119

Джерело: [8]

Зміни до Конституції, перш за все, мали вирішити питання утворення виконавчих органів обласних та районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контрольно-наглядового типу, дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади.

Зусиллями вітчизняних фахівців, практиків, науковців, експертів проєкт змін до Конституції був розроблений та переданий на широке публічне обговорення. Запропоновані зміни підтримало суспільство та високо оцінила Венеційська Комісія [8]. Аналіз досвіду реалізованих проєктів економічного розвитку сільських територій у розвинених країнах Європи дозволяє виділити основні акценти, які необхідно використовувати при розробці напрямів сільського розвитку в Україні (табл. 2).

Для сільських територій України активізація диверсифікації видів економічної діяльності є єдиним шляхом забезпечення сільського населення джерелами доходів та стимулом до подальшого проживання у них. Крім того, розвиток сільських територій потребує залучення значних інвестицій. Інвестиції у сільське господарство сприяють розвитку економіки, вирішенню соціально-економічних проблем та зміцненню продовольчої безпеки держави. Європейські країни є основним джерелом прямих іноземних інвестицій, і великі європейські та американські аграрні компанії планують значно збільшити свої інвестиції в найближчі роки, незалежно від політичної невизначеності в Україні.

Таблиця 2

Основні напрямки сільського розвитку в Україні

№ п/п	Назва	Характеристика
1	Комплексність	У проєктах економічного розвитку розглядати всі можливі види господарської діяльності, здійснення яких може підвищити дохід сільського населення.
2	Відкритість	При розробці проєктів необхідно використовувати методи інтерактивного планування за участю населення шляхом обговорення в засобах масової інформації, на сільських зборах, «круглих столах».
3	Активна участь місцевого населення	У процесі розробки і реалізації проєкту в повній мірі використовуються знання, досвід і уявлення населення, враховуються особливості економічної та соціальної поведінки різних соціальних груп, забезпечується збалансованість їх інтересів.
4	Використання місцевих ресурсів	Мобілізація місцевих фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, що має першочергове значення для створення стійких механізмів забезпечення зайнятості та доходів.
5	Інституціоналізація проєктних рішень	Передача функцій по реалізації проєкту і управління місцевим адміністраціям.

Джерело: [4, с. 95]

У табл. 3 наведена інформація щодо обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні з 2010 по 2020 рр.

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції в Україні у 2010-2020 рр., млн дол. США

Роки	В Україну	Абсолютний приріст (поточний рік (+/-) до попереднього	З України	Абсолютний приріст (поточний рік (+/-) до попереднього	Сальдо	Відносний приріст (поточний рік / до попереднього
2010	6495	1679	736	574	+5759	23,7%
2011	7207	712	192	-544	+7015	21,8%
2012	8401	1194	1206	1014	+7195	2,6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43,3%
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92,7%
2015	2961	2551	-51	-162	+3012	907,4%
2016	3284	323	16	67	+3268	8,5%
2017	2202	-1082	8	-8	+2194	-32,9%
2018	2355	153	-5	-13	+2360	7,6%
2019	3070	715	648	653	+2422	2,6%
2020	-343	-3413	56	-592	-399	-116,5%

Джерело: [15]

Для успішного виконання завдань євроінтеграції аграрний сектор економіки України має достатньо передумов: багатий природно-ресурсний та експортний потенціал, вагомий людський капітал, поступово зростаючу інвестиційну привабливість, збережений уклад сільського життя та багатовікові традиції ведення сільського господарства. У цьому контексті дослідження та наукове осмислення досвіду формування європейської аграрної моделі сприятимуть проведенню структурних реформ у галузі сільського господарства та підвищенню рівня конкурентоспроможності агропродовольчої продукції на європейському та світовому ринках [20].

Адаптація стандартів аграрної політики з прозорими та передбачуваними регуляторними правилами сприятиме покращенню інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки для європейських партнерів.

Значний потенціал агропромислового комплексу пов'язаний також із поєднанням агровиробників України та ЄС у виробничих ланцюгах і каналах збуту. Це дозволить підвищити продуктивність агропромислового комплексу за допомогою передачі передових технологій і практик ЄС, збільшенню масштабів діяльності у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції, покращенню умов доступу на світові ринки.

Взагалі, сталий економічний розвиток є об'єктивною необхідністю подальшого зростання виробничих відносин у світі. Як відомо, основою для визначення цілей сталого розвитку сільського господарства стала концепція багатофункціональної його ролі, згідно з якою сільське господарство виконує багато функцій у суспільстві – виробництво безпечного і екологічного продовольства; допомога сталому розвитку сільської місцевості, насамперед, захист і поліпшення стану навколишнього середовища. Ця концепція прийнята

на конференції ФАО (у 2003 р. членом цієї міжнародної продовольчої та сільськогосподарської організації стала Україна) у Нідерландах (м. Маастрихт) у вересні 1999 р. [12, с. 56].

В умовах кризової ситуації у системі європейської й світової безпеки, а також кризи європростору, дослідження механізмів розвитку саме аграрного сектора національної економіки в сучасних реаліях інтеграційних процесів є вкрай актуальними. Одним із таких сучасних механізмів є функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Науковий інтерес викликають сучасний стан сільського господарства та його «реакція» на відкриття ринків ЄС для українських сільськогосподарських товарів, а також перспективи подальшої інтеграції [21, с. 44].

Такий розвиток передбачає покращення соціально-економічних умов у сільській місцевості через поліпшення можливостей для працевлаштування, підвищення доходів домогосподарств та мобільності їх членів [2, с. 154]. Сільський розвиток на засадах сталості являє собою обґрунтований процес послідовних економічних, соціальних, політичних, культурних та екологічних змін, спрямованих на поліпшення якості життя, який повинен задовольняти потреби сільського населення та не створювати загроз для майбутніх поколінь [3, с. 116].

На основі вивченого досвіду ми вважаємо, що Україні доцільно: розробити комплекс регіональних програм розвитку сільських територій із урахуванням природно-географічних особливостей та існуючого стану розвитку сільських територій; зосередити державну політику на розвитку людського капіталу, як основи функціонування села; забезпечити відповідну інституційну структуру, здатну здійснювати безперервний моніторинг стану сільських територій та сприяти обміну досвідом із країнами Європи та іншими розвиненими країнами світу.

Реалізація зазначених заходів та подальші наукові розробки щодо удосконалення політики розвитку сільських територій в Україні є запорукою ефективного економічного зростання аграрного сектору та економіки України в цілому.

Висновки. Розвиток сільських територій України виступає одним із пріоритетів державної політики України, спрямованої на вирішення економічних, соціальних, побутових, екологічних, гуманітарних, демографічних та інших проблем мешканців українського села, які становлять значну, а в деяких регіонах – переважаючу, частину населення нашої держави.

Сучасна фінансова політика розвитку сільських територій повинна бути реалізована за рахунок кооперації ресурсів держави, бізнесу (інвесторів) та населення і спрямовуватись на стимулювання підприємницької активності, створення нових робочих місць, формування сприятливого інвестиційного клімату тощо, що в кінцевому результаті дозволить забезпечити самодостатній розвиток сільських територіальних громад.

Реалізація європейської політики розвитку сільських територій ґрунтується на взаємодоповнюваності повноважень державних органів та всіх складових розвинутої мережі фінансових та громадських інституцій,

професійних, наукових та дорадчих асоціацій, які беруть участь у забезпеченні розумного, сталого та всеохоплюючого розвитку сільських територій.

Список використаних джерел

1. Борщевський В.В., Притула Х.М., Крупін В.Є., Куліш І.М., Злидник Ю.Р. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України: монографія. НАН України. Львів: Інститут регіональних досліджень. 2012. 216 с.

2. Важинський Ф.А. Сутність і значення соціально-економічного розвитку сільських територій. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20/5. С. 152–157.

3. Венгерська Н.С. Сільський розвиток України в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи. *Економічний вісник*. 2015. № 4. С. 113-118.

4. Венгерська Н.С. Напрями забезпечення регіонального сільського розвитку України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 15. Ч. 5. С. 94-97.

5. Гончарук І.В., Браніцький Ю.Ю., Томашук І.В. Основні аспекти ефективного формування і використання ресурсного потенціалу у сільськогосподарських підприємствах (на прикладі Уладово-Люлинецької ДСС ІБК НААН України). *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 10(26). С. 54-68.

6. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4 (32). С. 19-30.

7. Гилка М.Д. Розвиток сільських територій України у контексті євроінтеграційних процесів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 124-129.

8. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення: 22.01.2021).

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.01.2021).

10. ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі. URL: https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf (дата звернення: 18.07.2021).

11. Kaletnik G., Honcharuk I., Okhota Yu. The waste-free production development for the energy autonomy formation of ukrainian agricultural enterprises. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. Vol. XI. № 3 (43). С. 513-522.

12. Ковальчук С.Я. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток сільських територій у контексті селозберігаючої моделі аграрного підприємництва. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 52-58.

13. Mazur K.V., Tomashuk I.V. Governance and regulation as an indispensable condition for developing the potential of rural areas. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. № 5. Vol. 5. P. 67-78. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-67-78>.

14. Офіційний сайт Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки». URL: <http://iae.org.ua/presscentre/archnews/2912-instytut-ahraryoi-ekonomiky-prezentuv-av-stratehichni-napryamy-staloho-rozvytku-silskykh-terytoriy-na-period-do-2030-ro-ku.html> (дата звернення: 11.04.2021).
15. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/fdi/2020/> (дата звернення: 14.05.2021).
16. Піняга Н.О. Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств у контексті сталого їх розвитку. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6 (44). С. 103-106.
17. Rural development 2014-2020. European Commission. URL: <http://ec.europa.eu>. (дата звернення: 24.06.2021).
18. The Cork Declaration – A living countryside. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/rur/cork_en.htm (дата звернення: 27.05.2021).
19. Tomashuk I.V. Problems and prospects of management development of rural territories. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3. № 5. P. 214-220.
20. Чеканська Л.А. Євроінтеграційні процеси України та їх вплив на інвестування в АПК. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3459> (дата звернення: 21.04.2021).
21. Яценко О.М., Невзгляд Н.Г., Невзгляд А.Г. Розвиток експортного потенціалу аграрного сектора економіки України в умовах глобалізації. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія: економічні науки*. 2015. № 3 (80). С. 39-49.